

za možné doplňkové služby (například pojištění schopnosti splácet úvěr). Všechny tyto informace musíme dostat vytištěné na papíře nebo nahrané na CD. Ovšem zásadní je, že poskytovatel úvěru nám musí vše vysvětlit tak, abychom opravdu pochopili. Před podepsáním smlouvy o úvěru musíme především znát hodnotu RPSN neboli roční procentní sazbu nákladů.

Zdá se tedy, že nám při uzavírání úvěru nehrozí žádná rizika! Nicméně přece jen jsou tu věci, na které bychom si měli dávat pozor. Například pokud se v textu úvěrové smlouvy poskytovatel úvěru odkazuje na obchodní podmínky, které však tvoří přílohu smlouvy a mohou se tedy během trvání smlouvy změnit.

A dále bychom se měli mít na pozoru, když někdo ze známých nebo příbuzných požádá, abychom jim dělali ručitele u jejich úvěrové smlouvy. Přejímáme tím zodpovědnost za jejich zodpovědné splácení, a to se nemusí vždycky vyplatit.

Příklad: Pan Faltus měl kamaráda, chodili spolu pravidelně na fotbal a pivo. Jednou ho kamarád požádal, aby mu ručil za úvěr – kupoval si auto z bazaru. Zhruba půl roku úvěr řádně splácel, jenže pak přišel o práci, platit přestal a nakonec se po něm slehla zem. Kdo musel platit ještě několik let? Samozřejmě ručitel, pan Faltus.

Pracovní smlouva a její rizika

Co musí obsahovat pracovní smlouva? Podle zákoníku práce jsou to tyto tři povinné údaje: druh práce, místo výkonu práce a den nástupu do zaměstnání (datum, kdy vznikl pracovní poměr).

V našem zájmu ale je, aby byla co nejkonkrétnější. Patří sem určitě také informace o zkušební a výpovědní době, o délce dovolené, o mzdových podmínkách a výplatním

termínu. Dáme si také jistě pozor na uvedení pracovní náplně a názvu pozice, ať s námi pak zaměstnavatelé libovolně „nepohazují“ po pracovišti bez ohledu na naše vzdělání a kvalifikaci. Stejně tak bychom měli trvat na uvedení místa výkonu práce, aby nás zaměstnavatel nemohl případně libovolně přesunovat po svých provozovnách.

Pozor bychom si měli dát i na to, aby byla pokud možno ve smlouvě uvedena i mzda. Pokud je totiž její výše uvedena jen ve mzdovém výměru, může ji zaměstnavatel změnit i bez našeho souhlasu. Se změnou pracovní smlouvy však vždy musejí souhlasit obě strany.

Kdy bychom měli pracovní smlouvu podepsat? Nejpозději ve chvíli nástupu do zaměstnání. Neměli bychom souhlasit s tím, že „to podepíšeme odpoledne nebo zítra“. Proč? Dokud nemáme podepsanou smlouvu, nechrání nás zákon v případě úrazu a také nemáme žádnou jistotu, že za odvedenou práci dostaneme zapláceno.

Nejdůležitější ale je vůbec pracovní smlouvu dojednat a podepsat. Práce bez smlouvy, načerno, se sice může zdát na první pohled výhodnější (dostaneme nezdaněné peníze na ruku a přitom můžeme dál např. pobírat sociální dávky), z dlouhodobého hlediska se však tato strategie nevyplácí.

Proč? V případě pracovního úrazu nemáme nárok na výplatu nemocenské ani na žádné odškodnění. Zaměstnavatel za nás neplatí povinné odvody – sociální a zdravotní pojištění. Nemůžeme v bance při žádosti o úvěr doložit svoje příjmy. A navíc – v případě, že jsme registrováni na Úřadu práce a úředníci odhalí, že pracujeme načerno, vyškrtnou nás z evidence a neprávem vyplacené sociální dávky musíme vrátit.

Co je ovšem nejhorší? Nemáme na zaměstnavatele žádnou páku pro kritické situace.

Příklad: Pan Hájek byl už několik let bez práce, když mu zavolal jeho starý známý s nabídkou: Chystá se na stavbu domu, nechtěl by si pan Hájek vydělat denně tisícovku, samozřejmě jen tak na ruku? Slovo dalo slovo a pan Hájek celý měsíc usilovně pracoval. Patnáct hodin denně, bez víkendů, bez přestávek na jídlo, nosil si vlastní pracovní rukavice a oblečení. Po měsíci očekával mzdu třicet tisíc korun... a realita? Dostal sotva polovinu. Prý se jeho šéfovi zdálo jeho tempo příliš pomalé. Bohužel, musel se s tím smířit. Stěžovat si neměl komu.

Kam se jít poradit?

Pokud se smlouva týká velkých a hodnotných věcí – třeba koupě nemovitosti, nikdy bychom neměli litovat peněz na konzultaci s právníky. Několik tisícovek, které jim zaplatíme, nám mohou ušetřit někdy i miliony a hlavně leta starostí a špatné spaní. Vždy je totiž levnější preventivní rada než následné řešení problémů. Advokáti navíc mají povinné pojištění pro případ, že by některý z jejich klientů přišel kvůli jejich chybě o peníze. Pokud si služby právníka nemůžeme dovolit, může nám pomoci Občanská poradna, která je na území ČR přibližně 80 (www.obcanskeporadny.cz).

Sdružení českých spotřebitelů, z. ú.
Tel.: 261 263 574
Pod Altánem 99/103
100 00 Praha 10 – Strašnice
e-mail: spotrebitelem@regio.cz
www.konzument.cz

Garamon, s.r.o., Wonkova 432, 500 02 Hradec Králové
tel.: / fax: 495 217 101, email: garamon@garamon.cz
příjem inzerce: 495 499 086, email: radnice@garamon.cz

Vydáno s podporou ČSOB Nadační program vzdělání v rámci edice Průvodce pro spotřebitele, svazek 28, 1. vydání. Vydalo © Sdružení českých spotřebitelů, z. ú., leden 2017, text © Ing. Zuzana Kortusová; redakční úpravy SČS; grafická úprava Kateřina Tomášková – k-studio; tisk Studio 66 & Partners, s.r.o.

ISBN 978-80-87719-47-3 (Sdružení českých spotřebitelů, z. ú.)

SDRUŽENÍ ČESKÝCH
SPOTŘEBITELŮ, Z. Ú.
CZECH CONSUMER
ASSOCIATION
www.konzument.cz

Průvodce pro spotřebitele

Smlouvy v denním životě

Smlouvy a rizika při jejich uzavírání

Sdružení českých spotřebitelů

tel.: 261 263 574, spotrebitelem@regio.cz, www.konzument.cz

Tento průvodce byl vydán s podporou ČSOB Nadační program vzdělání 2016 pro potřeby neslyšících. Překlad do znakového jazyka naleznete na <http://www.konzument.cz/rady-pro-neslysici.php>.

Aniž bychom si to uvědomovali, vstupujeme do smluvních vztahů v podstatě neustále. Svět formálních i neformálních smluvních vztahů nás obklopuje na každém kroku a je dobré se v něm vyznat.

Příklad: Pokaždé, když si jdeme pro rohlíky, uzavíráme smlouvu kupní. Bydlíme-li v pronajatém bytě, museli jsme napřed uzavřít nájemní smlouvu. Svítíme a topíme, protože nám dodavatelé energií poskytují svoje služby na podkladě smlouvy o dodávce. Při jízdě v MHD uzavíráme smlouvu o přepravě, atd.

CO JE TO SMLOUVA?

Smlouva je dvoustranný či vícestranný právní akt spočívající ve vzájemných a obsahově shodných projevech vůle smluvních stran směřujících ke vzniku, změně či zániku práv a povinností, které právní předpisy s takovými projevy vůle spojují. Smlouvou tak mezi nimi vznikne závazek k určitému plnění. Jinými slovy, někdo se s někým domluví, že se něco stane, a to za určitých podmínek. Aby byla smlouva platná, musí splňovat několik kritérií:

- **Uvedení smluvních stran** – musí být jasné, kdo s kým smlouvu uzavírá.
- **Obsah zamýšleného právního vztahu** – musí být jasné, čeho se smlouva týká.
- **Předmět smlouvy a jeho cena** – vyjádření základních povinností.
- **Další smluvní podmínky** – místo a doba plnění, způsob plateb, odpovědnost za vady, způsob dopravy atd. – zkratka vše, co je nutné vymezit pro hladký průběh smluvního vztahu.
- **Smluvní pokuty** – co se stane, když jedna ze stran povinnosti nesplní.
- **Možné způsoby předčasného ukončení smlouvy** – výpověď, splacení atd.

- **Datum, místo a podpis** – vyjadřují vůli zúčastněných smlouvu uzavřít a řídit se jejími ustanoveními.

Musí mít uzavíraná smlouva písemnou podobu?

Ne, nemusí. Smlouvy rozhodně nejsou jen oficiálně podepsané listiny, jak se často mnozí domnívají. K jejich uzavření není potřeba ani pověstné podání ruky – musí být jen vždy jasné, že jeden něco nabízí a druhý s tím opravdu a bez pochyb souhlasí.

Za nabídku se dnes považuje i zboží vystavené s cenovkou v kamenném obchodě, ve stánku na trhu nebo v e-shopu. K přijetí nabídky pak stačí přijít k pokladně a za zboží zaplatit.

Úplně stejně jako ústní platí i dohoda uzavřená například pomocí e-mailu, telefonátu nebo třeba jen SMS. Zákoník nechává na lidech, jestli si vše třeba dodatečně sepíší.

Podstatnou změnu v oblasti uzavírání smluv přinesl nový občanský zákoník, který platí od r. 2014. Staví na předpokladu, že dohody se mají dodržovat. Dohoda má proto až na několik málo výjimek přednost před formálními akty, jako je především zachycení dohody písemnou formou.

Vyvázat se ze smlouvy rozhodně není jednoduché a musí pro to být buď dohoda s druhou stranou, nebo přímo zákonný důvod.

Příklad: Dohodli jste se se známými, že si od nich koupíte jejich staré auto. Jenže než došlo k prodeji, jejich syn se s autem vyboural a vůz poškodil. Musíte si ho i tak koupit, protože jste uzavřeli dohodu? Ne, naštěstí nemusíte. Došlo k podstatné změně okolností, za nichž jste dohodu uzavřeli, a její plnění by pro vás bylo zvláště nevýhodné.

Kdy je lepší uzavřít smlouvu písemně?

Ve smluvních vztazích jakékoli podoby, kde jsou ve hře větší částky peněz nebo kde druhé straně nemůžeme zcela důvěřovat, je vhodné uzavřít písemnou smlouvu. Nemusíme se bát, že nebudeme vědět, jak na to – vzorové smlouvy pro mnohé situace (půjčka, pronájem bytu atd.) jsou k dispozici na internetu, nebo se také můžeme poradit například v Občanské poradně.

Příklad: Když potřebuje váš příbuzný půjčit dvě stovky na zaplacení útraty v hospodě, asi bez váhání sáhnete pro peněženku a stačí vám ujištění, že to zítra vrátí. Ale co když chce půjčit 20 tisíc na novou sedačku, nebo 100 tisíc na auto? Tady už je lepší říct: Pojdme to raději sepsat.

S jakými druhy smluv se v životě nejčastěji setkáváme?

Historickým vývojem se postupně vytvořily některé typy smluv, které standardně upravují práva a povinnosti smluvních stran. Vzhledem k jejich typizovanému obsahu i označení se nazývají pojmenované smlouvy. Obsaženy jsou v občanském zákoníku a v dalších zvláštních zákonech (například v zákoníku práce).

Přesto je možné uzavřít i smlouvu, která není v zákoně výslovně upravena. Taková smlouva se nazývá smlouva nepojmenovaná.

Nejčastěji uzavírané smlouvy pojmenované jsou například tyto:

Kupní smlouva – prodávající za dohodnutou kupní cenu odevzdá určitou věc kupujícímu.

Darovací smlouva – dárce určitou věc bezplatně přenechá nebo slíbí přenechat obdarovanému.

Nájemní smlouva – pronajímatel přenechá za nájemné na dohodnutou dobu nájemci do užívání určitou věc, např. byt.

Pojistná smlouva – pojistitel za pravidelně odváděné pojistné poskytne v případě vzniku nahodilé události pojistníkovi dohodnuté finanční plnění.

Smlouva o dílo – zhotovitel na svůj náklad a nebezpečí zhotoví, upraví, opraví nebo udržuje pro objednatele určitou věc.

Smlouva o úvěru – úvěrující poskytne úvěrovanému finanční prostředky do určité částky a ten mu je později vrátí i s úrokem.

Zákoník práce zvlášť upravuje ještě tyto smlouvy:

Pracovní smlouva – upravuje pracovní poměr mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem.

Dohoda o pracovní činnosti – mimo pracovní poměr.

Dohoda o provedení práce – mimo pracovní poměr.

Co máme mít na paměti, než uzavřeme smlouvu?

V jakémkoli smluvním vztahu platí, že náš podpis nebo souhlas má obrovskou váhu. Smlouvu nelze podepsat „jen trošku“, co je psáno, to je jednou dáno. Proto bychom se měli držet několika jednoduchých pravidel:

- Prověříme si předem druhou stranu. Různá hodnocení podnikatelů, insolvenční rejstřík atd. najdeme na internetu. Vyplatí se věnovat těmto věcem čas.
- Snažíme se, aby smlouva byla co nejkon-

krétnější. Všechny technické detaily, nákresy, specifikace a podobné údaje bychom měli zahrnout přímo do smlouvy.

- Nikdy nic nepodepisujeme ve chvatu. Kdo to s námi myslí dobře, rád nám smlouvu půjčí domů, abychom si ji mohli předem prostudovat a případně se mohli i poradit s odborníky.

• Necháme si vždy důkladně a do detailu všechno vysvětlit. Je jedno, že například za námi stojí lidé ve frontě u okýnka. Dokud si nejsme jisti, že jsme porozuměli každému slovu, všem podmínkám, nepodepisujeme nic.

• Ve smlouvě by mělo být zahrnuto vše, na čem jsme se s druhou stranou dohodli. Tedy žádné „to se přece rozumí“... Všechno musí být pěkně na papíře.

- Pokud jsou součástí smlouvy i nějaké sankce za neplnění, zvážíme, zda jsou úměrné částce, o kterou ve smlouvě jde. Vždy se připravujeme na nejhorší možnou variantu, jaká ze smlouvy může vyplynout.

Kupní smlouva a její rizika

Kupní smlouva je soukromoprávní smlouva, při níž dochází k převodu vlastnického práva k věci mezi prodávajícím, kterému vzniká povinnost odevzdat kupujícímu předmět koupě, a kupující, jemuž vzniká povinnost předmět koupě převzít a zaplatit za něj prodávajícímu dohodnutou kupní cenu.

Při uzavírání kupní smlouvy musí být jasné, kdo jsou smluvní strany. Ty se musí dohodnout na celém obsahu smlouvy. Podstatné náležitosti kupní smlouvy jsou projev vůle prodávající strany něco prodat a projev vůle kupující danou věc koupit. V občanském zákoníku není stanovena povinná forma smlouvy, vyjma prodeje nemovitosti, kdy je vyžadována písemná forma. Výše kupní ceny záleží na dohodě stran, je však omezena

určitými limity proto, aby nedošlo k hrubému nepoměru vzájemných plnění.

Kupní smlouva je smlouvou, kterou uzavíráme v běžném životě asi nejčastěji. Přesto i zde můžeme narazit na jistá úskalí.

Příklad: Paní Svobodové jednou zazvonil telefon a ženský hlas jí začal vysvětlovat výhody pravidelného užívání rybiho tuku v kapslích. Je tu možnost si objednat balení na zkoušku za zaváděcí cenu, měla by zájem? Paní Svobodová zájem projevila, odebrala zkušební balení... a stala se členkou jakéhosi klubu, který jí kapsle každý měsíc posílá dál a dál. Několikrát se zkusila dovolat na infolinku a odběr zrušit, ale telefon nikdo nezvedal. A tak paní Svobodová poslušně polyká kapsle a platí a platí...

☞ **Pozor na podobné telefonáty!** Sjednate si kupní smlouvu dřív, než si to uvědomíte! Odstoupit od ní můžete do 14 dnů od obdržení zboží, a to písemně a doporučeně.

Smlouva o úvěru a její rizika

Zákon přesně stanoví, jaké informace musíme jako spotřebitelé dostat, než podepíšeme úvěrovou smlouvu. Nejdůležitější jsou informace o tom, kolik bude úvěr stát, tj. informace o úrocích, poplatcích, daních, provizích a dalších případných platbách, včetně plateb

